

SEMINARIUM & SAMTAL

WHITE PAPER

26 april 2022

Fryshuset / Stockholm

Om organiserad brottslighet och civilsamhällets roll

Den 26:e april 2022 gästades Fryshuset i Stockholm av en grupp poliser från USA och Kanada på sverigebesök. Samtalet skedde i ljuset av upplopp och gängskjutningar i Sverige och kretsade kring gemensamma erfarenheter och möjliga preventiva och förebyggande åtgärder.

FRYSHUSET

Innehållsförteckning

Deltagare	3
Diskussion	5
Hur ser vägen ut framåt för arbetet med gängkriminaliteten?	7
Polisens samarbeten och partnerskap i Washington D.C	7
Vikten av att förhindra rekryteringen till kriminalitet	8
Viktigt med stöd till föräldrar	9
Förstå trauman i barndomen	9
Vikten av gemensamma insatser av polis och socialtjänst	11
Proaktivt samarbete ger bättre resultat	11
Preventiva insatser förebygger våld	12
Resursfördelningen till polis-och socialtjänstinsatser behöver förändras	13
Att äga problemet och känna ansvar	14
Samförståndsavtal är en nödvändighet	15
Våldsextremism borde ses som hälsoproblem	16
Psykisk hälsa viktigare än ideologi	18
Sociala mediers roll	18
Fastighetsägarnas roll?	19
Polisens roll i att påverka retoriken	20
Samverkan med polisen	20
Hitta en gemensam grund	21
Sverige lär sig av amerikansk polis	21
Sammanfattning av framgångsfaktorer	22

Deltagare

Fryshuset fick besök av en delegation med världsledande amerikanska experter, för ett kunskapsutbyte om organiserad brottslighet, effektiv lagstiftning och civilsamhällets roll i det brottsförebyggande arbetet.

Några av experterna har under lång tid studerat hur kriminaliteten utvecklats i Sverige. Under seminariet får vi ta del av deras reflektioner kring de svenska förhållandena samt lyssna till hur arbetet mot brottslighet hanteras i USA – främst i New York och New Jersey. Delegationen består av sex poliser och jurister från Rutgers Institute for Secure Communities (RISC) i New Jersey. Deras besök i Sverige genomförs i samarbete med Amir Rostami, docent i kriminologi, doktor i sociologi och före detta svensk polis.

Camila Salazar Atias

Moderator för samtalet. Kriminolog och kunskapsområdesansvarig för Föredöme & framtidstro på Fryshuset, samt Fryshusets expert på kriminella gäng.

Paul G. Goldenberg

Senior Fellow, Miller Center for Community Protection and Policy Advisor, Rutgers Center on Policing. Specialist inom extremism och medlem av den nationella insatsstyrkan.

Mark P. Genatempo

Fellow, Miller Center for Community Protection and Policy Advisor, Rutgers Center on Policing. Jobbat med OCSE - Organization for Security and Co-operation in Europe. Har specifikt arbetat med lokal terrorism och hatbrott, även med länder som vill vara med i EU för att höja upp deras arbete för mänskliga rättigheter. Har designat ett träningsprogram för olika länders rättssystem som är en utbildning för att lära länder om vad hatbrott är, vad lokal terrorism är osv. Detta har införts i nationella polisutbildningar.

Jack Donohue

Rutgers Miller Center for Community Protection, Former Chief of Strategic Initiatives, New York Police Department. Har jobbat som polis "ute på gatan" och arbetat med framtagning av policys för rättssystemet tillsammans med skolor och utbildningsväsendet. Fokus på säkrare skolor och ett rättssäkert system fritt från rasism och diskriminering. Varit ansvarig för New York-polisens strategiska planering utifrån hur man kan använda modern teknik för att bättre interagera med en digital gemenskap, som är ungas verklighet idag.

Marvin (Ben) Haiman

Polis från Washington D.C. med omfattande erfarenhet av att arbeta med samhällsuppbyggnad. Han har bland annat medverkat i utformningen av ett program där unga studenter anlitas i ett kadettsystem för att främja ungas engagemang inom rättssystemet.

Matt Pegg

Polisöverintendent i Ontario, Kanada med lång erfarenhet av av landsortspolisarbete, även områden bebodda med ursprungsbefolkning.

Rob Czepiel

Rättsexperten och före detta chefsåklagare från delstaten New Jersey, som i dag driver företaget Resilient Minds on the Front Lines

Amir Rostami

Docent i kriminologi, doktor i sociologi och polis. Forskare vid Institutet för framtidsstudier.

Diskussion

Paul Goldenberg berättar att han aldrig tidigare under sin karriär har upplevt en så svår situation som världen nu befinner sig i. En värld med stora mängder våld och dödande, där vi nu bevittnar hur föräldrar tvingas konkurrera om barnens uppmärksamhet gentemot sociala medier, där de sociala medierna tyvärr vinner. Hur kan vi bemöta vad som händer?

Över hela världen finns många sårbara grupper och gemenskaper där många har liknande utmaningar, säger Mark P. Genatempo. Här gäller det att bygga broar mellan den allmänna säkerheten, rättssystemet och gemenskapssamhället.

Det behövs en bättre förståelse för hur unga interagerar med sina mobiler och sociala medier, menar Jack Donohue, vilket är en reell utmaning. Det gäller att nå ut till personer där de är, men även att lyssna på dem. Det enda sättet att arbeta med människor är att faktiskt sitta ner, lyssna, och sen, interagera. Att verkligen lyssna och förstå var klyftorna ligger och var bristerna finns för att kunna föra en produktiv dialog.

Ben Haiman berättade hur Washington D.C. är en delad stad, det vill säga en "stad av två städer." Det finns både extrem rikedom och extrem fattigdom inom ett ganska litet område. Det är en delad stad ur ett historiskt perspektiv där det varit geografiskt, etniskt och ekonomiskt uppdelat. I Washington D.C har 64% av polisen minoritetsbakgrund vilket är viktigt för att kunna bygga ett förtroende mellan olika samhällsgrupper och -gemenskaper. Men även för att skapa ett brett program där man når många där de befinner sig och för att kunna lyckas vägleda dem till en positivt förhållningssätt och hitta vägar framåt där de kan vara framgångsrika medborgare i samhället.

Camila berättar om Fryshuset och hur organisationen står på fyra ben; skola, föredöme och framtidstro, ungdomskultur samt arbete och entreprenörskap. Inom Fryshuset finns en lång erfarenhet av att nå ut och arbeta med unga som rör sig olika miljöer, men även unga i extremmiljöer. I Fryshusets verktygslåda finns " trovärdiga budbärare" (credible messengers), unga som har en egen bakgrund med erfarenhet av kriminalitet, men som har lyckats ställa om till en positiv livsbana. Fryshusets mål är att alla unga ska ha goda förutsättningar och känna förtroende för samhället.

Fryshuset har också utvecklat välfungerande metoder och finns på plats där övriga samhället inte räcker till. Verksamheterna arbetar nära polis och socialtjänst. Det är särskilt viktigt för Fryshuset arbeta nära polisen, då de vet att deras metoder annars kan uppfattas som att de "hänger med de kriminella" - om inte detta nära samarbetet existerar.

– Vi jobbar med relationer och det krävs stort förtroende. För att jobba så behöver vi vara nära de unga, men samtidigt behöver vi även ha en distans till polisen, för det finns unga som saknar förtroende för polisen och andra myndigheter. Är vi för nära polisen så skapar vi inte förtroende hos de unga. Därför behöver vi hitta en balans i vårt arbete, berättar Camila Salazar Atias från Fryshuset.

Fryshuset har tagit på sig rollen att jobba med de svåraste grupperna i samhället. Deras filosofi består i: "Hur kan vi möta unga och ge dem en plats de kan kalla för hem, utan att de känner att de är så kallade "före detta", före detta kriminella?" Fryshuset engagerar sig och frågar ungdomarna: Vad är din passion, vad vill du göra av ditt liv, vad är dina drömmar?

Det lyfts fram hur fruktansvärt det är att se unga utan hopp, där drömmarna har försvunnit. I Sverige är vi väldigt bekymrade över gängkriminaliteten och skjutningarna. Kriminaliteten går ner i åldrarna och det finns en stor misstro mot polisen och ilska bland ungdomarna.

Det som nu förs ut i samhällsdebatten är ett synsätt om att man ska vara hårdare mot kriminaliteten - med längre fängelsestraff, dubbla fängelsestraff till gängkriminella, och så vidare. Samtidigt så hör vi från polisen att rekryteringen till kriminella grupper behöver stoppas. För det spelar ingen roll hur många vi stoppar i fängelse när det hela tiden kommer nya rekryter. För att stoppa rekryteringen behöver vi ingjuta hopp och vi behöver visa andra vägar in i framtiden. Vi behöver visa sårbara samhällsgrupper att de är lika viktiga som majoritetssamhället, för det är idag för mycket "vi och dem" i samhällsdebatten. Det sker en polarisering och en förenkling av vad som händer. De gängkriminella är unga som finns i vårt samhälle - hur gör vi för att tillsammans kunna lösa problematiken?

Vi hör i samhället att det finns för få poliser för att lösa skjutningarna. Varje skjutning kräver flera poliser och det behövs mer resurser än vad polisen har. Flera av skjutningarna, flera av dödsskjutningarna, har inte lösts. Nationellt i landet har vi runt 80% olösta skjutningar, vilket är mycket.

Hur ser vägen ut framåt för arbetet med gängkriminaliteten?

I panelen diskuterades det hur man ska kunna dra erfarenhet av varandras kunskaper. Finns det en praxis för hur man arbetar med gängkriminella och får dem till domstol? Hur kan vi hjälpa polisen att lösa brott? Det har pratats om anonyma vittnen, kommer det att lösa brotten? Eller handlar det om att förhindra skjutningarna? Vad är egentligen det största problemet? Vad kan vi i Sverige lära oss från andra länder?

– Det finns inte ett specifikt enskilt svar till någon av de frågeställningarna, svarar Ben Hai-man, dialogpolis från Washington D.C. Jag tror att allt börjar med relationer, det behövs ett gediget relationsskapande mellan polisen och olika samhällsgemenskaper, mellan lärare och andra. Utifrån detta relationsbyggande kan man skapa starka partnerskap.

Polisen har en viss roll i att förhindra, men framför allt undersöka och lösa brott. I Washington finns inte bara en skjutningsproblematik, det finns även bilstöld. Unga i åldrarna 10–11 år kapar bilar med vapen. De stjälar en bil, ibland med föraren i, ibland utan. Rättssystemet har ett ansvar i att utreda och lösa brott och ge samhället den frid som söks, att hålla förövarna ansvariga. Men ihop med detta behövs det finnas ett starkt partnerskap med samhällets alla grupper för att kunna erbjuda en bredare samhällsservice.

Polisens samarbeten och partnerskap i Washington D.C

I Washington D.C. finns ett grannskapsprogram för säkerhet- och engagemang, som är ett hand-i-handpartnerskap med polisen. När polisen bemöter det ökande vapenvåldet så gör polisen inte detta själva utan i samarbete med andra myndigheter och organisationer, som i sin tur bidrar med sina program och tjänster för att erbjuda unga möjligheter i form av anställning eller andra möjligheter. Det är inte alltid det fungerar men brottsbekämpningen behöver skapa ett utrymme för att andra programmen och erbjudanden för det unga ska vara säkra och operativa. Idag sker detta i partnerskap mellan olika aktörer.

Vad man har sett i polisens långtgående operationer, som till exempel vid skjutningar, så sker en bredare utredning där man tittar på nätverk i stället för att rikta in sig på enskilda individer. Polisen tittar på nätverken och systemen för att identifiera vad som händer. Vem styr hantlangarna? Här ser man inte gäng utan snarare kvarter eller "block" av människor. Det finns

kvarter och stadsdelar som är mycket olika och grannskap som har varit i konflikt sedan flera generationer tillbaka. Här används alla partneraktörer för att gemensamt kunna utreda och arbeta tillsammans. Som ett exempel nämndes ett område som utretts; 13 personer hade arresterats och under en sexmånadersperiod framöver var det inte en enda skjutning och inte ett enda våldsbrott rapporterades in.

**”Det behövs positiva mentorer som säger:
'Hej, det finns ett positivt program att bli en del av. Det finns tjänster, hjälp att få och jobb!'
Detta måste komma tillsammans med annan
brottsbekämpande verksamhet, men om detta
försenas så får man inte någon långtidseffekt”**

Under den tidsperioden gick man från ett dussin skjutningar och med våldsbrott till noll skjutningar och då såg man hur viktiga andra aktörers program och tjänster var. Unga som inte fångas upp och som lämnas utanför kommer att rekryteras någonstans, till något gäng. Det behövs positiva mentorer som säger ”Hej, det finns ett positivt program att bli en del av. Det finns tjänster, hjälp att få och jobb!”. Detta måste komma tillsammans med annan brottsbekämpande verksamhet och om detta försenas så får man inte en långtidseffekt.

Vikten av att förhindra rekryteringen till kriminalitet

När ni, polisen in Washington D.C., väl hade arresterat nyckelpersoner och ni erbjöd unga nya möjligheter, hur arbetar ni då preventivt så att det inte blir eller 25 nya kriminella personer?

– Det är en utmaning och vi har inte ett perfekt recept än, säger Ben Haiman, men de resultat som vi hittills har sett är effektiva, där det handlar att skapa det utrymmet där de mest våldsamma individerna, de som skapar störst rädsla, är borttagna från området. Då finns det tid för andra åtgärder.

Ben Haiman har inte träffat någon kriminell som är rädd för straffpåföljden, de är rädda för att bli arresterade. Rädslan för att bli åtalad, att dömas till ett straff, det gör i sig en skillnad. Det skapar möjligheter för området att få en frid.

Paul Goldenberg menar att häri ligger utmaningen. Han såg en hel del fantastiska unga människor omvändas och bryta bana, komma ur gängen och hatgrupperna och de spenderade tid och pengar på socialtjänsten, brottsbekämpning och polisen, men trots detta gick de tillbaka till samma grannskap och föräldrar. Insatserna hjälpte inte då.

Viktigt med stöd till föräldrar

– Man kan hoppas och be att alla föräldrar är goda föräldrar, men alla är inte det. Vi måste komma till en insikt i om att vi kan spendera 150 000 dollar på de unga, men hur mycket resurser vi än lägger på de unga så måste vi också se till föräldrarna och förstå vilken hjälps behövs. Om samhället gör allt de kan för att få bort ungdomar från drogerna och sen går ungdomarna tillbaka till samma miljö, så behöver vi se till vad vi kan göra för att förändra den miljö som barnet lever i. Vilka sociala åtgärder behövs? Vi behöver titta på vad samhället kan göra för att stödja en positiv infrastruktur och miljö kring barnen, säger Paul Goldenberger.

Förstå trauman i barndomen

I publiken finns Rob Czepiel från New Jersey som berättar om ACE (Adverse Childhood Experiences) och traumatiska upplevelser. ACE är ett koncept för trauman och traumatiska upplevelser där ACE ger en effekt på hjärnan när unga växer och utvecklas. Forskning visar hur trauma påverkar en hjärna i utveckling, den växande hjärnan. Det är intressant men även mycket skrämmande. Även språket spelar roll. I samhället används ord som "sårbar" i stället för "växande", "sårbara medlemmar av gemenskapen" i stället för "växande medlemmar av gemenskapen". Hur kan vi få denna sårbara grupp att växa och höjas som medlemmar i gemenskapen? Genom att identifiera och förstå vad dessa ACE och de traumatiska upplevelserna är kan man förhoppningsvis hjälpa till mer.

I New Jersey har det utvecklats ett "hanteras varsamt"-program med unga som utgick från forskningen om ACE och traumatiska upplevelser. Polisen medvetandegjordes om att när

de till exempel ska föra bort en person och det finns barn närvarande, så blir det en traumatisk upplevelse för barnet att se någon av föräldrarna föras bort. I New Jersey finns krav på att polisen kontaktar skolan och informerar om att barnet fick uppleva en traumatisk händelse. Det handlar om att uppmärksamma skolan om att skolan behöver vara medveten om detta trauma hos barnet.

Lärosamhället, utbildningsväsendet, kopplas samman med polisen och dessa har ett gemensamt intresse – barnets bästa – och att se till så att barnet blir en del av samhället. De kopplas samman och utbildas i att kommunicera med varandra, det utvecklas en relation mellan polisen i New Jersey och skolorna. Det sätts upp nya nätverk och procedurer för att inte låta barn lämnas bakom eller utanför.

– Vi ser i Sverige att det är många som blir traumatiserade av skjutningarna i samhället. I Sverige adresserar vi anhöriga, men det är så många fler – som vänner och grannar – som blir traumatiserade. Det är även svårt att få hjälp för trauma. Vi är inte förberedda för den typ av trauman som dessa upplever i samhället, berättar Camila Salazar Atías.

Rob Czepiel säger att det finns ett transgenerationellt trauma som påverkar. Det trauma som hans föräldrar och deras föräldrar hade upplevt har överförts till honom. Den senaste forskningen visar att trauman förändrar hjärnan och allas upplevelser behöver fogas samman till en gemensam policy.

Vikten av gemensamma insatser av polis och socialtjänst

Paul Goldenberg frågar Amir Rostami, medarrangör och representant från den svenska polisen:

– När din enhet bemöter skjutningar, gängskjutningar och det blir en polisinsats, finns det då med en specialiserad polisenhet som förstår en del av det som vi pratar om här idag? I Washington D.C. har de socialarbetare som agerar tillsammans med polisen i insatsen.

Amir Rostami svarar att den lokala polisen finns på plats och de känner då till området väl där skjutningen sker. Det finns även FLO-utbildade (family liaison officer) som ska stötta brottsoffer, anhöriga samt bygga ett förtroende som kan bidra till att föra utredningen framåt. De arbetar även med att förebygga skjutningar.

Ben Haiman tar upp att i Washington D.C. har de en briefing varje morgon rörande de enskilda skjutningar som har hänt de senaste 24 timmarna, mellan polisen och deras civila partners så att dessa partners kan agera ute i lokalsamhället. Den senaste helgen hade de 18 skjutningar som de gick igenom och de gör då aktionsplaner med ett 48 timmars "aktionsfönster". Polisens civila partners agerar då utifrån dessa och ger en respons på de planerna.

Polisen listar just de individer som är de mest troliga för att delta i skjutningar och våldsutövning, men är då även de mest troliga offren. Detta innebär en bred respons från samhället där de sociala myndigheterna involveras och inte bara polisen. Om det erbjuds möjligheter innan våldet händer, om vi kan nå troliga skjutningsoffer och misstänkta, så kan vi agera förebyggande, menar Ben Haiman på.

Proaktivt samarbete ger bättre resultat

Jack Donohue berättar att de nu försöker vara mer proaktiva i Nordamerika. Det tog några år att inse att rent polisarbete såsom arrestering, åtal, fängelse och återintegrering inte fungerade så väl som man tänkt. Nu vill man engagera hela samhället, engagera människor och man kan inte se på våldsutövarna som ensamt ansvariga och att det finns mycket mer i hela situationen. Samtidigt ska vi inte förlora fokus på vem som är det verkliga offret.

Tidigare har det varit så att polisen hittar den kriminelle, utreder och arresterar dem. Polisens jobb är klart när den kriminella överlämnas till åklagaren, till rättssystemet. Utbildningsväsen-

et har haft synsättet att barnen kommer till skolan på morgonen och lämnar på eftermiddagen och då är de inte skolans problem eller ansvar längre. De sociala myndigheterna säger att de bara agerar när någon annan – polisen, skolan och liknande – säger till dem.

Nu har man försökt rekonstruera vad begränsningarna är för att dela information eller för viljan att arbeta utifrån ett mycket bredare perspektiv. Läkare har till exempel inte fått dela information med skolor. Nu har man tittat på dessa problem i lagstiftningen och ser till så att det finns en kontinuitet av flera tjänster i samhället som behövs för de som är i väldigt ung ålder.

Preventiva insatser förebygger våld

I början av 2000-talet skedde en incident när en 15-åring och hans 13-årige kompanjon mördade en person i New Yorks tunnelbana. Detta var en stor chock, inte bara på grund av förövarnas unga ålder och att de hade ett vapen, utan även för att det hände i tunnelbanan. Det fanns många uppseendeväckande ingredienser i detta fall. Då tittade man på vad som hade hänt med personen som avfyrade vapnet och personen som var med. Man fann att polisen redan hade kommit i kontakt med dem tidigare, den ena hade tidigare varit anhållen för vapeninnehav och rån. Det fanns även en historik av våld i polisens register. Den här typen av information ska inte polisen behålla för sig själv utan den måste delas vidare till andra som kan agera. För polisen kan inte göra allt, det behövs ett komplement av andra aktörer och tjänster som involveras och då kan flera situationer förebyggas.

”Det behövs någon som agerar på andra sätt än bara tar de unga till domstol, någon som tar dem till en annan plats och har uppföljningar.”

Polisen är inte det enda svaret, men polisen är de som dyker upp när det är kris. Det behövs någon som agerar på andra sätt än bara tar de unga till domstol, någon som tar dem till en annan plats och har uppföljningar. Det behövs förtroende i alla delar av systemet för att den uppföljningen ska ske. Hur gör man det, hur bygger man ett system där det finns flexibiliteten att gå tillbaka till barnen?

Resursfördelningen till polisinsatser och insatser av socialtjänsten behöver förändras

Matt Peggs tar upp att en sak han saknar i polisdiskussionen är att om man skär ner på polisens medel så kan man ge dem till andra tjänster. Detta har blivit ett fenomen som "bara skär ner på polisen". Polisen är de snabbaste på att ta upp telefonen, 24 timmar om dygnet, du ringer samma nummer och polisen svarar. När du får det samtalet måste du agera på det. Inom polisen håller man med om att andra socialtjänster och åtgärder ska vara finansierade och ha resurser så att de också kan agera på samtalen, men det kommer inte att ske över en natt. Att ta pengar från en del och ge till en annan del, det vet alla att det är inte så enkelt som det låter.

Polisens arbete har blivit mer komplext. För 20–30 år sedan skrevs allt för hand och registrerades, dokument gick till domstolen som litade på polisens noteringar. Det var inget bra system, men det var så det var. Nu har förväntningarna och kraven ökat och risken är att man inte gör något riktigt bra för man försöker göra allting.

Andra behöver hjälpa till med att besvara direkta problem med psykisk hälsa, missbruksproblematik och liknande, men polisen är inte utbildad i att göra det. Polisen är inte den bästa myndigheten för att hantera det problem av detta slag. Men ibland och på vissa platser är polisen de enda som svarar på de telefonsamtalen, de enda som agerar, eftersom de är de enda som är tillgängliga. Det finns saker som polisen är bäst på att göra, men det finns också insatser som passar andra aktörer bättre.

Matt Peggs berättar vidare att han tidigare jobbade i en region i Kanada där de "löste" problem genom att arresterar personer. De spenderade all tid till att arresterar, men inte till kringliggande utredning och andra funktioner. Det blev en förväntan i samhället att det var något polisen gjorde och problem "löstes" genom att bygga fler celler i häktet så att fler kunde

möjligt i häktet där de satt i åtta timmar åt gången. Alla problem bara växte och blev värre. En individ hade spenderat 361 timmar i häktet under åren. Det var en kall region och hemlösa knackade på polisens dörr och de släpptes in till häktet för de hade ingenstans att sova.

Men så började man arbeta på ett annat sätt där man istället valde att samarbeta med andra aktörer. Organisationer mot hemlöshet, staden och andra institutioner samt medborgare började samarbeta. Staden öppnade ett hem som skulle ta emot hemlösa och med missbruksproblematik och skåpbilen användes istället nu för att hjälpa människor till dessa hjälpsatser. Den körde ut filter och mat och distribuerade ett telefonnummer som man kunde ringa om man behövde hjälp i stället för att ringa till polisen. I stället för att dessa människor sprang iväg från skåpbilen när polisen körde den så kom de nu istället fram till den.

På två år gick området ifrån att ha 6 500 fångar till 2 000. Det skedde ett skifte i samhället och i stället för att ge resurser till polisens häkte och arresteringar gav man stöd till missbrukare och hemlösa. För detta var inte ett polisproblem.

Det finns saker som idag görs av polisen som görs mycket bättre av andra, men det handlar egentligen inte om att skära ner den ena eller den andra verksamheten, utan man ska ge tillräcklig finansiering till de insatser som faktiskt behövs.

Att äga problemet och känna ansvar

Johan Oljeqvist, vd för Fryshuset, berättar att Fryshuset känner igen problematiken med att enheter inte arbetar tillräckligt tillsammans. Att vi i samhället inte är tillräckligt effektiva, vi samarbetar inte tillräckligt och att det saknas koordinering. Fryshuset saknar någon som axlar koordineringen i samhället, som samlar ihop folk och säger, "berätta vad ni ser". Johan Oljeqvist frågar polispanelen om de gör detta?

– För tre månader sedan, berättar Ben Haiman, samlade borgmästaren i Washington D.C. aktörer i samhället till ett gemensamt möte. Det var myndigheter, kontraktsanställda, trovärdiga budbärare (credible messengers) och tidigare dömda, som arbetar med våldet i samhället. Borgmästaren ställde då frågan "Vem är ansvarig för vapenvåldet i staden?" Det var 100 människor i rummet och många svar var av karaktären: "Jag är ansvarig för det här, men inte det där!", "Ni är ansvariga för det, inte jag!", och så vidare. Den konversationen pågick i 30–40

minuter. Borgmästaren avbröt till sist den och sa: "Jag vaknade i morse och förstod att jag är ansvarig för varenda skjutning i staden och alla i detta rum är också ansvariga för dem".

Genom detta skedde ett skifte av medvetandehet i rummet. Alla i rummet är ansvariga för att göra sin del. Man behöver äga den rollen och den funktionen man har. Polisen kan inte bara säga: "Vi arresterar människor, men det är någon annans jobb att förhindra att brotten sker". Om en samarbetspartner behövs och inte redan är med, så få med dem.

Hela spektrat av myndigheter och olika aktörer i samhället behöver äga ansvaret, att de har en roll. De är inte bara en bit av det utan det är en kritisk länk i systemet för att reducera våldet i staden.

"Om du känner människorna så kommer du att få information. Ett lokalsamhälle eller gruppgemenskap kommer inte att stiga fram och ge upplysningar om mord om de inte litar på polisen"

Paul Goldenberg säger att han hör detta i alla länder som han besöker, att ingen riktigt tar ägarskap för problemen. Han arbetar nära polisen i andra länder och fokuserar på utfallet av aktiviteter.: "Om du känner ditt grannskap, så kommer du att få information. Om du känner människorna, så kommer du att få information. Ett lokalsamhälle eller gruppgemenskap kommer inte att stiga fram och ge upplysningar om mord om de inte litar på polisen".

Samförståndsavtal är en nödvändighet

Vidare lyfter Paul Goldenberg frågan om nödvändigheten av att ha ett samförståndsavtal mellan polisen Fryshuset som organisation, och att få dit media, samt vikten av att få publicitet när det undertecknas. Att någon i huset ska äga samförståndsavtalet men också ha en

förståelse för polisen. Det finns de som gillar polisen och de som inte gillar polisen, de som litar på polisen och de som inte litar på polisen. Du behöver inte älska polisen, men du behöver förstå deras roll och arbete. Polisen har också ett tufft jobb. Någon med särskilda färdigheter behöver äga den relationen, för ett år eller 18 månader. Det kan inte vara någon som går in och sen går ut, men att det är viktigt att det då finns till exempel ett månatligt möte mellan vd:n och polischefen.

Johan Oljeqvist svarar att möten genomförs men att han inte tror att det är polisen som är problemet. Det finns andra delar av samhället som är tillfreds med att polisen får skulden för att problemen inte är lösta.

Jack Donohue menar att han tror att i många länder pågår så kallad "mission creep", att polisen går utanför sitt ansvarsområde och gör sådant som polisen inte är tränad för. I New York hade man en liknande situation fram till mitten av 90-talet då polisen ryckte ut på alla samtal och tog ansvar, man åkte ut till varje person som skadades ute på gatan, till varje brand, till varje bilolycka och så vidare. Men till exempel när två människor har ett gräl och man skickar efter polisen, vore det inte mer effektivt då att andra än polisen handskas med sådana incidenter?

Polisen blev socialarbetare och psykologer. Det finns inte en polis i världen som vill hantera en människa som går igenom en psykisk kris, eftersom polisen inte är utbildad för det. Nu rör man sig i riktningen att lösa detta kollektivt och provar olika idéer och testar sig fram.

En kvinna i publiken berättar om en man i Florida som initierade detta med samförståndsavtal, och att det är viktigt att få det skriftligt – även om det inte är juridiskt bindande. Men man har sett att det är symboliskt viktigt att ha en officiell ceremoni där båda parterna skriver under avtalet. Det förenar människor och det är mer troligt att de faktiskt sitter ner tillsammans och hittar lösningar. Det han inte gjorde var att han tog in aktörer i samarbetet och frågade "Hur mycket pengar har ni?" Utan att han först identifierade tillgångarna, vad alla kunde bidra med till programmet och han frågade "Har ni något ni kan erbjuda för att bygga ett program?"

Våldsextremism borde ses som hälsoproblem

Samma kvinna i publiken lyfter även upp problematiken med våldsextremism. Våldsextre-

mism vänds ofta till ett socialt problem men mycket forskning visar att man behöver se det som ett hälsoproblem. Det är inte bara ett problem som vi märker av som en destruktiv situation, en destruktiv historia, utan det behövs en ommodellering av vårt tillvägagångssätt när det gäller hälsoarbetet och hur vi tar hand om individer.

Mark P. Genatempo har tillsammans med U.S.A.s säkerhetsdepartementet utvecklat programmet CTVAC – Countering Targeted Violence Against Communities. I programmet tränar man ledare i samhället i hur man kan arbeta med polisen på flera olika sätt. Det handlar om informationsdelning och i att träna dem i att lyckas identifiera vägarna till våld, att lära sig att känna igen indikatorerna. Personerna i samhället som leder olika gemenskaper och grupper och som känner sin grupp, sitt lokalsamhälle. Att verkligen känna personerna som de har vuxit upp tillsammans med. De förstår och kan identifiera de faktorer hos individerna som visar att de befinner sig i någon form av kris eller problem och att det kan vara en indikation för att välja en våldsväg. Då fick de med sig resurser från polisen och socialtjänsten som då kunde kliva fram och agera när de identifierat indikatorerna. En hel del i detta fokuserade på den radikalisering av unga som sker nu sker i samhället – online, eller genom gäng.

I Michigan finns den största gruppen av muslimer i USA och där har de ett samarbetsprogram där de träffas regelbundet för att diskutera säkerheten i samhället. När de träffas har de en diskussion om "Det här är pågående i mina kvarter, vi behöver ha en konversation med denna individ om det", etc. för att stötta individer att välja en positiv väg framåt.

Psykisk hälsa viktigare än ideologi

Paul Goldenberg Goldenberg ställer frågan om vad skillnaden är mellan en 17–18 åring som vill delta i ett forumbråk och som är jihadist och en 16–17 åring som finns i vitmakt-miljön? Hans svar är att det inte är någon skillnad. Dessa unga är precis likadana. Indikatorerna är de samma.

Det som hänt i USA är att rättssystemet har fokuserat på att förstå tankevärlden hos potentiella jihadister, men på den andra sidan organiserar sig vitmakt-rörelsen och använder sig av precis samma taktik som jihadisterna och ibland ännu mer framgångsrikt. Sen slår pendeln över och landets ledning säger "Vi är inte oroliga för jihadisterna längre". USA:s president sa att det största hotet mot USA är nu vitmakt-rörelsen. Vi hänger upp oss på ideologin medan vi egentligen behöver fokusera mer på den psykiska hälsan.

Sociala mediers roll

För att motverka våldsextremism har det visat sig framgångsrikt att fokusera på föräldrarna eftersom att föräldrarna inte vet var ifrån barnen får dessa idéer. Föräldrarna behöver utbildas i för att förstå sociala medier, vad barnen ser och hur de tar till sig den destruktiva information som finns där.

I USA har 150 människor mördats av antireligiös extremism. Den gemensamma nämnaren i samtliga fall är en specifik webbsida som heter Storm Front, en extremistisk webbsida. Internet och sociala medier spelar en enormt viktig roll i vad unga ser och lär sig, men även gangsterrap. En del av rapmusiken kommer från vitmakt-miljön och har absolut en stor påverkan. Vi behöver titta på dessa influenser, de är mycket mer effektiva än vad föräldrar vet och förstår.

I USA har man kunnat förekomma en del skjutningar genom att följa konton för så kallad "drill-musik" på Tik Tok. Ben Haiman berättar att unga producerade drill-musikvideos och la ut på sociala medier och i dem fördes det fram att det finns problem i området och samma natt skedde en incident som en reaktion på den informationen. Genom att följa musikscenen så har det hjälpt att kunna förebygga och förekomma brott.

Fastighetsägarnas roll?

Fråga från publiken: "Jag jobbar för ett fastighetsbolag som äger hus i förorter som är på polisens lista över utsatta områden. Jag skulle vilja ha en expertkommentar om vad vi kan göra för att hjälpa till för att förändra situationen till det bättre?"

Jack Donohue svarar att i New York så har man ett partnerskap med fastighetsägare där man bygger relationer. Polisen hade konversationer med fastighetsägare och hyresvärdar vad de såg för problem och vad de hade för bekymmer, men fokus låg inte på vilka som bodde i husen utan på förhållanden. I New York försöker vi jobba med fastighetsägare och hyresvärdar för att adressera livsstilsproblem, livsstil och den livskvalitet som fanns runt husen.

Hyresvärdar och fastighetsägare behöver förstå vad problemet är. Det kan inte bara vara att folk "hänger ute" på nätterna, det måste vara problem som polisen kan svara på – till exempel graffiti, skadegörelse, sociala problem associerade med att hänga ute sent på kvällarna med mera. I New York förekom det spel ute på gatan, illegala tärningsspel och fylleri. Jack berättar att de lyckades arbeta med fastighetsskötarna och de boende tillsammans genom att tala om för dem att "Det är anti-socialt". Vi kopplade ihop övergrepp och stöld med fylleri och spelandet. Vi identifierade att problemen, de kriminella inslagen, började som mindre incidenter. Det är då avgörande att fastighetsskötarna kan dela dessa incidenter och mindre problem med polisen i förväg, innan det sker övergrepp och brott.

En annan möjlighet som togs i New York, var att arbeta med fastighetsskötarna för att få tillgång till övervakningskameror utomhus. Det var privatägda övervakningskameror i offentliga miljöer, som polisen fick tillgång till när en incident inträffade. De användes inte som kontinuerlig övervakning, men som bevis.

Man behöver ta babysteg här, det handlar om att verkligen ha dessa konversationer för polisen är inte överallt. Det behövs en dialog, att fastighetsägarna och hyresvärdar hör från de boende vad problemen är och att dela det med brottsbekämpande instanser. Detta är grunden och det behövs finnas den nivån av tilltro.

Polisen kan visa sig om människor "bara hänger ute och dricker" och talar om att det är olämpligt. "Jag kan göra något, men flytta på er så gör jag inget". De vill inte alltid höra det, men det är det engagemanget. När man ringer polisen, så tenderar polisen att göra något,

men flytta på er så gör jag inget". De vill inte alltid höra det, men det är det engagemanget. När man ringer polisen, så tenderar polisen att göra något, men om det är en lämplig respons så går människor i väg i lugn och ro i stället. Polisen behöver finnas för att upprätthålla samhällets civilisation och engagemang och agerar när ni har specifika klagomål.

Polisens roll i att påverka retoriken

Något som unga ofta tar upp är hur media beskriver dem, hur polisen beskriver dem och vilka förväntningar vi har på unga. Vi förväntar oss i samhället att ungdomar begår brott bara för de lever i det område de gör. Hur kan vi kunna stödja polisen utan att förvänta oss kriminalitet i grannskapet? Hur kan polisen vara en del i att förändra den retoriken?

Ben Haiman svarar att det börjar med relationer. Fastighetsägare har till exempel en möjlighet att ta in den lokala polisen som arbetar i området, så att de kan lära känna de boende i området i en informell och icke-kriminell situation - detta är högst värdefullt. Alla lokalsamhällen kan bjuda in representanter från rättssystemet att komma förbi, till ett center som det här (Fryshuset) eller en liten sammankomst, fest eller grannskapsmöte. Dessa möten är mycket viktiga för att bygga relationer i området.

De mest framgångsrika poliser som Ben Haiman jobbat med är de som har förmågan att skapa relationer med lokalsamhället. Det kan vara strategiska saker som att polisen går i området tillsammans med boende som är oroliga. Det bidrar med en stor, positiv effekt för poliserna också när de får tillgång till, och relationer i lokalsamhället. De kommer känna till vad som är normalt i det området och vad som inte är normalt.

Samverkan med polisen

Rob Czepiel, brottsbekämpare från USA i publiken berättar:

– Så en del av detta handlar om att förstå att det är en del av en bredare konversation, det handlar om att förstå och att agera med försiktighet. Att kunna förstå polisen och deras behov, att ha program för att ta hand om deras belastning och stress så att de kan använda mindre våld i sitt arbete och för att deras personliga behov ska tas om hand. Det gäller att ha ett tidigt varningssystem för poliser, så att de inte går ner längs den mörka vägen.

Hitta en gemensam grund

Det gäller att få in samhällets aktörer och intressenter i samma rum, enligt Rob Czepiel, med mantrat "bästa idén vinner" och vikten av att lämna det egna egot utanför dörren. Det är också viktigt att grupper som verkligen är olika, som representerar olika intressen i samhället, från olika områden, kommer samman och hittar en gemensam grund och utvecklar en policy utifrån den.

Rob Czepiel har arbetat utifrån att inte tvinga dem att se och göra utifrån vad han tycker, utan det är han tillsammans med lokalsamhällets aktörer som skapar en policy som alla är överens om.

– Det är en kombination av flera olika saker. Språket är en del av det vi pratar om och det gäller att förstå det. Tar man från respekten från någon, så kommer de kämpa mot dig och det måste man också förstå, säger han.

Sverige lär sig av amerikansk polis

Mark P. Genatempo avslutar samtalet:

– En av anledningarna till att vi är här i Sverige är att våra kollegor här såg att gängkriminaliteten har nått en nivå som de inte har mött tidigare. De kontaktade andra kollegor – oss – och tillsammans har vi lyckats identifiera vissa likheter mellan New Jersey och Sverige. Med fokus på olika erfarenheter inom polisarbetet, fokus på individer som begår dessa brott, siktar vi på att få bort dem från gatan, men vi lägger också stor vikt vid vapnen.

I New Jersey har man statistik – ballistisk information – som visar att samma vapen använts i flera olika incidenter, där vapnet har blivit som en medlem av gänget. Ett och samma vapen hade till exempel använts i 17 skjutningar i New Jersey. Polisen hade en karta över alla gängmedlemmarna, men arrangerade om dessa till alla som var associerade med vapnet och kunde därigenom se hierarkin. Om det vapnet hade försvunnit från gatan för flera år sen hade kanske 17 skjutningar förhindrats. Den svenska polisen ser också detta nu. Sverige kan lära sig från var New Jersey befann sig för 20 år sedan och hur man har arbetat framgångsrikt för att ändra spår och arbetssätt.

Sammanfattning av framgångsfaktorer

Framgång kräver ett brett samarbete mellan samhällets aktörer – som polis, socialtjänst, arbetsförmedling, hälso- och sjukvård, skolor, civilsamhället och de lokala medborgarna – med fokus på att bygga relationer och förtroende.

Samhällets aktörer måste ta ett gemensamt ansvar för problemet, och känna att de äger problemet tillsammans. Samarbetet mellan de olika aktörerna behöver koordineras på ett effektivt sätt.

Att underteckna samförståndsavtal är viktigt, men också att hålla en offentlig ceremoni i samband med undertecknandet av avtalet, dit även media är inbjudna.

Tidiga insatser av samhällets aktörer är avgörande; det handlar om både sociala insatser och brottsbekämpning, och det behöver finnas tillräckliga resurser till båda delarna.

Samhället behöver agera för att påverka ungas miljö och den omgivning de lever i, det räcker inte med att påverka enskilda unga individuellt.

Vi måste bli bättre på att förstå problematiken med sociala medier, och utbilda föräldrar om barns digitala liv och hur barn och unga kan radikaliserars genom sociala medier.